

Země studánek

JAN

BOROVIČKA

biogeochemik a mykolog

VĚDECKÁ LEKCE

Už je to dávno, co na vlnách Československého rozhlasu přál svým nezapomenutelným hlasem dobrá a ještě lepší jitra František Nepil. V jednom ze svých fejetonů připomněl, že naše země ukrývá zapomenuté bohatství, že žijeme v zemi studánek.

Na tento poklad zapomínáme nejspíš proto, že leží stranou našich očí – musíme za ním pěšky po kamenitých cestách. Jistěže vedle velkoměstské vodovodní sítě vypadá každá studánka jako kvedlačka vedle Kaplanovy turbíny. V životě jsou však chvíle, kdy člověku pomůže spíše kvedlačka než turbína. Každý, kdo v horkém létě putoval přírodou po svých a nevzal si s sebou dost vody, zná ten úžasný pocit, když může prázdnou láhev doplnit chladnou průzračnou vodou, která v tu chvíli chutná lépe než profesionálně namíchaný drink.

V Akademii věd máme zařízení, které vyrábí tu nejčistší vodu jakou si jen lze představit.

Ochutnal jsem ji a pít se to nedá!

Prameny a studánky mě fascinovaly už jako kluka. Několikrát jsem vyrazil podél potoka vzhůru, protože mě strašlivě zajímalo, jak vypadá místo, kde voda vytéká ze země. Jenomže jsem měl smůlu a nikdy jsem nenašel zurčivý pramínek v hrubém písku pod skalní puklinou, kde by rostlo zlaté kapradí a vůkol rudý vřes. Pokaždé to byla jen kopřivami zarostlá nevzhledná úžlabina v polích a jednou jsem dokonce narazil na skládku.

Přestože každý ví, že chemický vzorec vody je H₂O, nejsou to pouze tyto dva prvky, které dělají vodu vodou. V laboratoři Geologického ústavu Akademie věd máme zařízení, které vyrábí takzvanou Milli-Q vodu, což je ta nejčistší, jakou si dokážete představit: používá se pro ředění vzorků na ultrastopovou analýzu a kromě vodíku a kyslíku v ní není prakticky nic. Jednou mě napadlo ji ochutnat a pít se to vážně nedalo...!

Kdepak, pravá voda musí z oblak propršet přes koruny stromů nebo skrze trávu na louce, vsáknout se a stékat stále hlouběji do půdy a po puklinách hornin, kde se obohatí o rozpuštěné minerální látky jako sodík, draslík, vápník a hořčík. Teprve tato voda, pokud prošla svým zrozením neposkvřněná a voní hlubinou země či dokonce skálou, je pro nás nepostradatelným zdrojem života.

Firmy vyrábějící balenou vodu nás v reklamách přesvědčují, že jedině v jejich PET láhvi je voda „patentovaná přírodou“, ale někdy mám dojem, že si neuvědomujeme, jaké přírodní procesy jsou nutnou podmínkou jejího vzniku. Špatně hospodaříme s krajinou a dešťová voda se v narušeném půdním prostředí nemůže dostatečně vsáknout, takže nám do studny nateče při povodni vrchem. A už dávno neplatí, že každá voda, kterou ve studánce nabere do dlaní, se hodí k pití, protože může být znečištěná dusičnany, bakteriemi a v horších případech i pesticidy nebo dalšími organickými látkami, které je radno držet si od těla dál.

Proto mě potěšilo, když jsem na internetu narazil na Národní registr pramenů a studánek (www.estudanky.cz). Na této stránce už jich bylo nadšenými dobrovolníky zaregistrováno téměř 6000 a jsou dokumentovány souřadnicemi GPS, fotograficky a více nebo méně podrobným popisem. Databáze je propojena s elektronickou mapou, a tak můžete snadno vyhledat, k jaké studánce ve vašem okolí by se dalo jít na výlet. Číslo 6000 jistě není konečné – sám znám nejméně 5 studánek, které v databázi nejsou, a které bych chtěl co nejdřív přidat.

Myslím, že František Nepil – jehož některá slova jsem si v tomto sloupku vypůjčil, by měl radost, že studánky jakožto historická paměť krajiny – a místa dodnes tak trochu magická – přežívají i v naší uspěchané době. Přeji vám, milíčtenáři, dobré a ještě lepší léto.